

ного вивчення зарубіжних аналогів навчальних програм і методик викладання дисциплін, обміну професійними знаннями та науковою інформацією, покращання професійного читання бібліотекарів;

□ формувати бази даних та проводити моніторинг кадрового забезпечення бібліотек з метою визначення їх потреб у фахівцях бібліотечної галузі та дослідження результативності професійної освіти та навчання;

□ порушити клопотання про необхідність державного забезпечення збереження ключових факторів бібліотечної освіти та практики: фінансове та кадрове забезпечення, соціальний захист викладацького складу та фахівців бібліотек; ініціювати питання підготовки кадрів, зокрема тих, що забезпечують виконання бібліотекою меморіальної функції (необхідність держзамовлення на підготовку бібліотекарів, які б забезпечували фізичне збереження бібліотечних фондів);

□ створити центр професійної підготовки та перепідготовки, стажування бібліотечних кадрів на базі НБУВ як провідної науково-професійної інституції держави.

У більшості виступів наголошувалось на тому, що для покращання кадрової ситуації у бібліотеках і з огляду на багатофункціональність низки бібліотечних професій доцільно надати статус науково-інформаційних працівників, зокрема бібліографам, систематизаторам літератури; запровадити оплату праці з урахуванням рівня освіти та досвіду практичної роботи.

Під час роботи секції експонувалася тематична виставка фахових видань «Професійна освіта», на якій було представлено підручники та науково-методичні розробки для підготовки майбутніх фахівців бібліотечно-інформаційної сфери та удосконалення рівня бібліотечно-бібліографічних знань працівників книгозбірень, що вийшли друком за час становлення незалежності України.

Тетяна ПАВЛУША,

канд. пед. наук, зав. відділу НБУВ,

Наталія СМАГЛОВА,

н. с. НБУВ

© Т. П. Павлуша, 2002

© Н. І. Смаглова, 2002

Бібліотечна періодика та її вплив на формування бібліотечної професії

10 жовтня 2002 р. у рамках міжнародної наукової конференції відбувся круглий стіл «Бібліотечна періодика та її вплив на формування бібліотечної професії» (наук. кер. – канд. іст. наук, н. с. НБУВ О. В. Воскобойнікова-Гузєва; зав. відділу Книжкової палати України В. Г. Волох; учений секретар – н. с. НБУВ С. М. Масловська), в роботі якого взяли участь 38 учасників. Це керівники, наукові співробітники, провідні фахівці національних, наукових, вищих навчальних закладів і галузевих бібліотек, члени редакційних колегій і співробітники редакційних відділів фахових часописів України.

На круглому столі було заслухано 20 доповідей та повідомлень з різних питань розвитку бібліотечної професії і фахової періодики, охарактеризовано тенденції взаємовпливу в цьому процесі. Відбулись презентації часопису «Світ дитячих бібліотек», електронного проекту «Український молодіжний комп'ютерний альманах», демонстрації БД інформаційно-аналітичної системи «Імідж бібліотечної справи та бібліотек України в пресі».

Точилася жвава дискусія, учасники круглого столу обговорили актуальні питання розвитку і функціонування фахових періодичних видань. Відзначалося, що наукові журнали з творчим стажем: «Бібліотечний вісник», «Вісник Книжкової палати» – посіли чільне місце у науковому і культурному житті країни. Важливо і те, що користувач має до них як традиційний, так і онлайн-вий доступ. Четвертий рік функціонування часопису

«Бібліотечна планета» показав, що це своєрідне видання, гармонійно поєднуючи науку і практику, ввійшло в життя бібліотечної громадськості, стало настільним журналом для бібліотечних працівників різних систем і відомств у всіх регіонах країни.

Одним із важливих чинників розвитку національної культури і бібліотечної галузі стала поява нових бібліотекознавчих періодичних видань. Під час заходу відбулася презентація нового фахового журналу для працівників дитячих книгозбірень «Світ дитячих бібліотек», засновниками якого стали Українська асоціація працівників бібліотек для дітей та Державна бібліотека України для дітей. Учасники круглого столу сприйняли появу нового професійного журналу як значну подію у бібліотечному житті країни, відзначили актуальність змісту та якісне поліграфічне оформлення видання. Це видання несе в маси нові ідеї, які стають творчим поштовхом для фахового росту бібліотекарів, а отже, і для підвищення якості інформаційного обслуговування юних читачів. Схвальним є те, що на його сторінках знайшлося, крім суто бібліотечних проблем, місце для письменників, бібліотекознавців, літературознавців, висвітлення доробку окремих працівників дитячих бібліотек, вітання ювілярам тощо.

Про підвищення ролі бібліотек у житті суспільства свідчить і поява багатьох публікацій про бібліотеки і бібліотечну діяльність на шпальтах центральних та регіональних видань. Питанням донесення цієї інформації

до користувачів шляхом побудови інформаційно-аналітичної системи «Імідж бібліотечної справи та бібліотек України в пресі» була присвячена низка повідомлень працівників НБУВ. Окрему увагу було приділено виданням ЮНЕСКО онлайн-доступу як джерелу професійної інформації, охарактеризовано методику і технологію відбиття бібліотечної періодики України у БД «Україніка наукова» та УРЖ «Джерело», висвітленню місця бібліотечної періодики в системі передплатних видань, використанню їх бібліотечними фахівцями з освітньою та науковою метою.

Проте у виступах багатьох учасників відзначалося, що розвиток фахових періодичних видань, а отже і підвищення їхньої поліграфічної якості, збільшення періодичності випуску, можливість представлення їх електронних версій онлайн-доступу гальмується слабкою комп'ютерно-телекомунікаційною базою редакцій бібліотечних часописів. Реалії бібліотечно-інформаційної діяльності, розширення меж та ускладнення змісту праці бібліотечних працівників потребують відповідних змін у змісті і формі фахових видань як джерел професійної інформації і фахової самоосвіти.

Зокрема, зав. відділу НПБУ Л. І. Бейліс у своїй доповіді «Місце часопису «Бібліотечна планета» в системі бібліотечної періодики України» зазначив, що від початку існування журнал шукає свою нішу у системі періодичних фахових бібліотечних видань. Журнал розраховано на широкий загаль бібліотечних фахівців, що працюють у закладах будь-якого підпорядкування і рівня. Вважаючи своїм основним читачем бібліотекаря-практика, журнал вважає необхідним публікувати і наукові статті. Утримувати баланс між цими двома початками допомагає принцип «Друкуємо такі практичні матеріали, які підлягають науковому узагальненню, такі наукові розвідки, які можуть використовуватися практиками». Система рубрик часопису розвивається із часом, віддзеркалюючи ускладнення завдань, що поставали перед бібліотечною спільнотою, а отже, і перед фаховим часописом. Особливою проблемою є налагодження ефективної взаємодії між журналом і його читачами, які одночасно є його авторами.

Зав. відділу наукових видань НБУВ, відп. секретар редколегії журналу «Бібліотечний вісник» Н. М. Маслакова у своєму виступі «Бібліотечний вісник» як фаховий журнал: тенденції розвитку», зокрема, зазначила, що ускладнення завдань бібліотечних й інформаційних установ, поява нових напрямів наукової і практичної діяльності потребують від видавців фахової періодики відповідного реагування. Усвідомлюючи значення фахових видань для професійного зростання бібліотечних працівників, розуміючи їхню потребу в інформації з актуальних питань, працюємо у напрямі розширення та актуалізації тематики нашого часопису, плануємо активніше висвітлювати на його сторінках як напрацювання вітчизняних науковців, так і зарубіжний досвід. Редакція «Бібліотечного вісника» як фахового періодичного видання вбачає своє призначення насамперед у задоволенні інформаційних потреб бібліотеч-

них працівників, сприянні розвитку бібліотекознавчої, книгознавчої наук.

Канд. іст. наук, с. н. с. НБУВ Н. Г. Солонська підкреслила у своєму виступі: «Упродовж уже майже 85-річного існування Національна бібліотека України, що впливає з аналізу періодичних та неперіодичних видань, які установа видавала, починаючи з 1918 р., постійно тримала в полі зору проблему бібліотечної освіти, самоосвіти, формування бібліотечної професії, питання підвищення кваліфікації через систему різних освітніх форм. Бібліотека – замовник фахівців свого профілю і тому вона повинна бути в курсі справ підготовки відповідних спеціалістів». Так, наприклад, «Журнал бібліотекознавства та бібліографії» (видання Всенародної бібліотеки України) в 1923 р. висвітлював стан підготовки середнього бібліотечного персоналу, що було надважливо для того часу, в 1929 р. – програму дворічних курсів бібліотекознавства. Кадрова проблема ніколи не втрачала гостроти для бібліотечної галузі. Це впливає зі статей М. Ясинського, В. Козловського, Н. Піскорської, проблематику яких продовжено вже в 1993–2001 рр. на сторінках «Бібліотечного вісника».

Інтеграційні тенденції взаємовпливу у розвитку професії і фахової періодики було представлено у виступі канд. іст. наук, с. н. с. НБУВ О. В. Воскобойнікової-Гузєвої. Доповідачка зазначила, що періодичні видання з питань бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства, інформатики та інших суміжних галузей наук (лише у фондах НБУВ до послуг фахівців понад 50 назв українською, російською, англійською, німецькою, французькою, польською та іншими мовами) зазнають змістових змін під тиском вимог часу, переорієнтації «ідеології» бібліотечного обслуговування та стрімкого розвитку технології бібліотечно-інформаційної діяльності. Спеціальній періодиці (традиційно друкованій та онлайн-доступу) як складовій професійних інформаційних комунікації належить провідна роль в оновленні професійної свідомості бібліотекарів, поглибленні професійних знань, формуванні засад корпоративної етики тощо. Ознакою часу стає також певна диференціація спрямування фахових журналів, орієнтація на інформаційне забезпечення окремих професійних груп. Прикладом цього є поява нових фахових видань для бібліотечно-інформаційних працівників.

Директор Державної бібліотеки України для дітей, головний редактор журналу А. С. Кобзаренко презентувала нове фахове видання – журнал «Світ дитячих бібліотек», засновниками якого стали Українська асоціація працівників бібліотек для дітей та Державна бібліотека України для дітей. Вона підкреслила, що це перший фаховий журнал для працівників 1238 дитячих бібліотек. Створюючи журнал, засновники мріяли і ставили за мету надати можливість дитячим бібліотекарям спілкуватися, висвітлювати свої творчі здобутки, ставити проблемні питання і знаходити відповіді на них, а також об'єднати всіх, хто піклується про дітей – майбутнє України.

У трьох номерах журналу, які побачили світ у 2002 р.,

мрії та задуми редакції вже почали реалізовуватися. Питання соціального розвитку і захисту сучасного дитячого бібліотекаря, історія становлення та розвитку мережі висвітлюються у матеріалах рубрики «Бібліотека вчора, сьогодні, завтра»; інформація про прийняття важливих документів державного значення – в рубриці «Знайомимося з офіційними документами»; технічне оснащення сучасних бібліотек – у рубриці «Інформаційні технології»; багатий і корисний досвід роботи дитячих бібліотек усіх областей України – в рубриці «Новини з регіонів». Рубрика «Кращі з кращих» знайомить з провідними бібліотеками, цікавими особистостями – фахівцями своєї справи, ювілярами.

Заступник головного редактора цього журналу **Г. В. Горбунова** розповіла про те, що на сторінках журналу надається слово і дітям-читачам. У рубриці «Дитячий калейдоскоп» діти мають можливість розповісти про життя своїх бібліотек, представити власну літературну творчість, проілюструвавши все це відповідними фото-матеріалами.

Також було зазначено, що журнал має і електронну версію. Враховуючи зацікавленість присутніх на круглому столі, зав. відділу Державної бібліотеки України для дітей **Н. Й. Дзюба** представила сайт ДБУ для дітей (www.chl.kiev.ua), на якому розміщено електронну версію журналу «Світ дитячих бібліотек», дитячий український молодіжний комп'ютерний альманах «Умка», бібліографічні інформаційні ресурси бібліотеки, портал «Діти України» тощо.

Заступник директора з наукової роботи Державної бібліотеки України для юнацтва **Н. М. Кикоть** ознайомила присутніх з проблемами і перспективами видання інформаційного вісника «Бібліосвіт», випуски якого присвячуються аналізу різних аспектів діяльності бібліотек для юнацтва. Попри всі наявні труднощі із матеріально-технічним забезпеченням, колектив одностудентів, що створює цей бюлетень, сподівається на поновлення його регулярного виходу і розвиток співпраці як із часописом «Бібліотечна планета», так і з іншими фаховими періодичними виданнями для консолідації зусиль та обміну досвідом.

У ході дискусії **Т. О. Долбенко** (проф., декан КНУКіМ, член редколегії «Світ дитячих бібліотек») привернула увагу науковців і практиків до необхідності державної підтримки та врегулювання питань матеріально-технічного забезпечення фахових періодичних видань, стимулювання їх сталого розвитку.

Головний бібліотекар Науково-технічної бібліотеки Київського національного університету технологій і дизайну **Ж. Б. Доля** відзначила високий рівень організації конференції у цілому, і зокрема проведення круглого столу. На її думку, керівники засідання вміло поєднали наукові і практичні інтереси учасників і створили щирі, безпосередню атмосферу професійного спілкування. Закцентувавши увагу присутніх на значенні бібліотечної періодики у системі безперервної освіти персоналу бібліотек, вона повідомила, що в НТБ КНУТіД кілька років діє семінар з проблем безперерв-

ної бібліотечно-інформаційної освіти «НТБ КНУТіД у ХХІ столітті: нові технології», і саме на одному із занять у травні 2002 р. розглядалася тема «Бібліотечна періодика як джерела професійної компетентності сучасного бібліотекаря». Доповідачка підтримала думку колеги **Л. І. Бейліса** щодо необхідності подальшого вивчення впливу бібліотечної періодики на формування бібліотечної професії. З метою консолідації зусиль науковців і практиків, а також інтеграції знань і спеціалізацій **Ж. Б. Доля** запропонувала організувати і провести у 2003 р. спільний семінар співробітників відділу бібліотекознавства НБУВ і науково-методичного відділу НТБ КНУТіД.

Цілий ряд виступів учасників круглого столу було присвячено формуванню інформаційно-аналітичної системи «Імідж бібліотечної справи та бібліотек України в пресі». Так, у доповіді зав. відділу НБУВ **Н. В. Танатар** було представлено нову інформаційно-аналітичну систему на базі ключових фрагментів публікацій для прес-моніторингу бібліотечної справи та бібліотек України, що започаткована у відділі організації та використання документального фонду ФПУ НБУВ у січні 2002 р. Така система дає змогу здійснювати щоденний багатоаспектний прес-моніторинг іміджу бібліотек України. Тематичні матеріали відбираються у процесі щоденного перегляду нових надходжень до газетного фонду НБУВ.

Застосування багатофасетного індексування кожного фрагменту публікації забезпечує детальну формалізацію його змісту в фасетній формулі, а в подальшому, на етапі використання спеціальних програмних засобів, глибоку і детальну структурування вхідних у систему матеріалів. Запропоновані спеціалістами відділу інформаційні технології дають змогу отримувати різноманітні аналітичні огляди у вигляді ключових фрагментів публікацій, доповнені статистичними таблицями та графічними зображеннями.

Вихідні матеріали формуються шляхом автоматизованого сортування БД з урахуванням параметрів усіх фасет. При цьому як домінують можуть виступати їх різні значення: вид бібліотеки, тематика публікації, місцезнаходження бібліотеки (область), тональність публікації тощо. До текстових файлів додаються різноманітні ілюстративні матеріали, такі як: таблиця та графік щомісячного поповнення БД (в кілобайтах та одиницях запису), таблиця ранжування регіонів за кількістю публікацій місцевої преси про бібліотеки в цілому та таблиця ранжування регіонів за кількістю публікацій в цілому про місцеві бібліотеки та інші.

Запропонована інформаційно-аналітична система дає змогу кумулювати, концентрувати та тиражувати таку інформацію у зручному для споживачів вигляді. Презентована система – починання, потрібне не лише для бібліотечної спільноти. Важливою є наявна в ній інформація і для керівних органів профільних міністерств та відомств, відповідних структур законодавчої та виконавчої гілок влади, оскільки БД системи віддзеркалюють стан бібліотечної справи в Україні.

У виступі н. с. НБУВ **В. Г. Шишкіної** «Висвітлення

проблем розвитку бібліотечної справи України в регіональній пресі» відзначалося, що у Відділі організації та використання документального фонду ФПУ відпрацьовано оптимальну методику формування інформаційних потоків для прес-моніторингу досліджуваних проблемних областей за ключовими фрагментами публікацій (КФП).

Досвід роботи інформаційних технологів свідчить про те, що у закритому циклі усіх процесів для отримання якісного продукту при формуванні інформації, що входить до БД, надзвичайно важливу роль відіграє перший етап роботи – ретельний відбір першоджерел.

Для забезпечення достовірності дослідження періодично здійснюється контрольний розширений аналіз регіональних газет. На сьогодні це близько 300 газет з усіх областей України. За своїм змістом та спрямованістю вони презентують позицію місцевих органів влади, політичних партій, громадських організацій та альтернативної преси.

Повна картина цієї проблеми, моніторинг якої почався з січня 2002 р., складається шляхом перегляду спеціальних видань (галузевих, конфесійних, а також видань для таких категорій населення, як інваліди тощо, серед яких бібліотечна проблематика є завжди дуже актуальною).

У виступі м. н. с. НБУВ Т. І. Трегак було висвітлено методику опрацювання газетних публікацій для формування БД «Імідж бібліотечної справи та бібліотек України в пресі», розкрито особливості роботи з газетними публікаціями в контексті досліджуваної теми, зокрема виявлення латентної (прихованої) інформації. Вона підкреслила, що в основу опрацювання відібраних публікацій було покладено метод контент-аналізу тексту, який давав змогу відбирати із газетної статті лише ключові щодо досліджуваної теми фрагменти. Останні в самій публікації могли відігравати лише допоміжну роль: бути поясненням до основного матеріалу, або ж просто реплікою. Запропонований метод опрацювання газетних видань забезпечив, з одного боку, повноту представлення відповідної інформації у БД, а з іншого – ретельний відбір цитат гарантував високу інформативність та компактність БД. Відібрані фрагменти публікацій індексувалися за допомогою шестиасетної формули. В основу побудови класифікатора для БД взяті робочі таблиці класифікації НБУВ, розділ «Бібліотечна справа. Бібліотекознавство», розроблені на основі таблиць ББК для наукових бібліотек, та Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу».

Застосування багатоасетної формули індексування цитат дозволило максимально повно передати в формалізованому вигляді зміст кожної цитати. Так, кожна формула дає можливість враховувати такі параметри досліджуваної теми, як вид бібліотеки (за значенням, змістом бібліотечних фондів, призначенням), територіальну належність об'єкта дослідження (на рівні області), тематичне спрямування фрагменту публікації, його модальність (позитивна, негативна чи нейтральна інформація) та джерело публікації.

Автоматизовану технологію створення та використання банку КФП було представлено у виступі н. с. НБУВ А. Г. Федорчука. Він розкрив особливості зберігання інформації у БД з КФП та формування такого банку як поєднання двох автоматизованих процесів: аналітико-синтетична переробка та складна модифікована процедура контент-аналізу текстів публікацій.

Як інструмент формування БД обрана програма *Abstrac*, призначена для введення бібліографічної інформації і зберігання її у форматі *MARC*. Для наповнення текстового поля БД використовуються відібрані з публікації та заіндексовані за допомогою класифікатора суттєві для досліджуваної теми цитати. Автоматизована технологія дає змогу отримувати різноманітні інформаційні продукти. Перш за все це інформаційні огляди та таблиці результатів бібліографічних та бібліометричних досліджень. Глибока структурованість огляду досягається багаторівневим сортуванням інформації.

Методику і технологію відбиття бібліотечної періодики в БД «Україніка наукова» та Українському реферативному журналі «Джерело» було висвітлено у виступі зав. сектору реферування наукової літератури НБУВ Н. Я. Зайченко. Вона зазначила, що у вищезгаданих БД регулярно реферуються 12 назв періодичних та продовжуваних видань зазначеної тематики, і хоча спектр фахової періодики невеликий, частина наукових праць бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства, інформаційних наук знаходить відбиття на сторінках інших часописів соціогуманітарного спрямування; в Українському реферативному журналі «Джерело» інформація про статті та окремі видання бібліотечної тематики групується за такими основними розділами: «Науково-інформаційна діяльність. Інформатика», «Документознавство», «Бібліотечна справа. Бібліотекознавство», «Бібліографія. Бібліографознавство».

Як зазначила м. н. с. НБУВ О. Л. Родзінська, фахові журнали знайомлять з фаховою культурою, висвітлюють структуру професії, її цінності, складнощі та рушійні сили. Це завдання є важливим у формуванні професійної свідомості, зокрема тих, хто тільки-но прийшов працювати до бібліотеки, для їхньої освіти та поінформованості. О. Л. Родзінська підкреслила, що бібліотечній періодиці у системі передплатних україно- та російськомовних видань приділяється окрема увага, найстарішим з бібліотечних журналів, що надходять до фондів НБУВ, є масовий ілюстрований журнал «Библиотека» (його було засновано у 1910 р. Товариством бібліотекознавців, Москва). Протягом років фахова періодика України і Росії змінювалася, створилася ціла система видань, різних за напрямками і змістом, формою подачі матеріалів, ця система продовжує розвиватися з огляду на потреби бібліотечної теорії і практики, використовуючи новітні поліграфічні засоби та інформаційні технології.

С. М. Масловська, н. с. НБУВ, повідомила про результати дослідження інформаційних потреб користувачів залу бібліотекознавчої літератури. Так, 64% респондентів систематично читають часопис «Біб-

ліотечний вісник», 39% – «Вісник Книжкової палати», 21% – «Журнал бібліотекознавства та бібліографії» (часопис ВБУ), 14% – «Бібліотечну планету». Стосовно російськомовних видань найбільш затребуваними є такі: 43% – журнал «Библиотековедение», 40% – надають перевагу таким виданням, як «Научные и технические библиотеки», «Научно-техническая информация. Серия 1», «Библиотека», 21% – журналу «Информационные ресурсы России». Дослідження також виявило, що зарубіжні періодичні видання бібліотечні фахівці читають мало. Читачі лише інколи звертаються до таких періодичних видань, як «Library journal», «Library history», «Information Bulletin» (the Library of Congress), «Bibliothek Forschung und Praxis». Підсумовуючи свій виступ, доповідачка наголосила, що унікальний фонд бібліотекознавчої літератури, вагому частину якого становлять фахові періодичні видання (23 назви україно- та російськомовних, понад 50 назв періодичних та продовжуваних видань іншими мовами), на сьогодні є базою для плідної творчої роботи бібліотечного фахівця.

Продовжуючи тему інформаційного забезпечення бібліотекарів як професійної групи, С. О. Денисова, головний бібліотекар НБУВ, розповіла про локальні бібліографічні бази даних, які функціонують у читальному залі бібліотекознавчої літератури: «Книги» (інформація про надходження фахових видань за профілем діяльності читального залу), «Статті» (бібліографічні записи зі збірників наукових праць, матеріалів конференцій, періодичних видань), «Автореферати» (автореферати докторських та кандидатських дисертацій з питань бібліотечної справи, бібліографії, книгознавства), «Праці співробітників НБУВ», «Архів видань НБУВ», «Персоналії» (інформація про відомих бібліотекознавців, бібліографів, книгознавців). Вона зазначила, що 2002 р. розширилося коло джерел інформації для БД «Статті» завдячуючи реалізації проекту «Імідж бібліотечної справи та бібліотек України в пресі». Нині бібліографічні записи статей зі шпальт центральної та регіональної преси України, що висвітлюють різні аспекти розвитку бібліотечної справи, вносяться до відповідної БД. Це є важливим якісним доповненням вже існуючих документно-інформаційних ресурсів читального залу.

Спектр джерел професійної інформації – друківані видання і фахова періодика, БД бібліографічної та повнотекстової інформації – розширюється і за рахунок інформації онлайн-доступу. Головний бібліотекар НБУВ І. О. Денисенко охарактеризувала як традиційні, так і електронні ресурси ЮНЕСКО стосовно діяльності бібліотек і бібліотекарів світу. Інформацію про діяльність бібліотек висвітлює «Бюллетень ЮНЕСКО», у ньому були опубліковані такі правові документи, як «Маніфест про публічні бібліотеки» (1994), «Маніфест про шкільні бібліотеки» (1998), незабаром буде опубліковано «Маніфест ІФЛА про Інтернет», який регламентує діяльність бібліотек і бібліотекарів в умовах інформаційного суспільства. Бібліотекам як осередкам збереження культурної та наукової спадщини приділяє також увагу «Кур'єр ЮНЕСКО». Останній номер цього оновленого видання

присвячено відновленій Олександрійській бібліотеці. Правовим питанням доступу до інформації та захисту інтелектуальної власності присвячена низка випусків журналу «Бюллетень авторського права». Майже всі друковані періодичні видання ЮНЕСКО мають електронні версії, що розміщені на веб-сторінці (<http://www.unesco.org>).

У рамках програми ЮНЕСКО «Інформація для всіх» створено бібліотечний портал (<http://www.unesco.org/webworld/portal.bib>), який сприятиме зміцненню міжнародного співробітництва між бібліотеками, обміну досвідом, обговоренню актуальних проблем, приміром, як інфоетика, доступ до інформації та авторське право тощо. Детальнішу інформацію про розвиток цієї програми і участь у ній бібліотек і бібліотекарів можна отримати з таких Інтернет-ресурсів:

<http://www.libfl.ru/unesco>,
<http://www.unesco.org/webworld/ifap>,
<http://www.ifap.ru>,
<http://www.ruslibnet.ru:8101/proj/unesco.html>,
<http://www.mcult.isf.ru>,
<http://www.itu.int/wsis/index.html>.

Головний редактор видавничого дому «Шкільний світ» Л. А. Курінчук ознайомила учасників круглого столу з досвідом висвітлення проблем шкільної бібліотеки на сторінках педагогічних видань, зокрема газети «Шкільний світ», де діє окрема рубрика «Шкільна бібліотека». Тематика матеріалів рубрики дуже різноманітна, вони висвітлюють історію шкільних бібліотек, проблеми роботи шкільного бібліотекаря, пропонують рекомендаційні списки літератури, нові надходження до Державної науково-педагогічної бібліотеки, методичні матеріали тощо. Плідною є співпраця редакції газети «Шкільний світ» з ДНПБ України, Державною бібліотекою України для дітей, іншими бібліотечно-інформаційними закладами країни. Л. А. Курінчук наголосила на проблемі визначення статусу шкільного бібліотекаря як науково-педагогічного працівника та підвищення іміджу бібліотеки сучасного загальноосвітнього закладу.

Під час круглого столу діяла виставка фахових періодичних видань з фонду читального залу бібліотекознавчої літератури. Учасники заходу мали змогу ознайомитися з БД «Статті» (бібліографічні записи статей з фахових періодичних видань за 1999–2002 рр.) з питань бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства та суміжних галузей знань.

Визнаючи впливову роль фахової періодики на формування бібліотечної професії, учасники круглого столу підкреслюють актуальність тематики засідання і, в цілому підтримуючи рекомендації конференції, пропонують:

- ♦ повернути увагу владних структур до необхідності державної матеріально-технічної підтримки бібліотечних періодичних видань;
- ♦ створити секцію бібліотечної преси в АБУ, яка координуватиме висвітлення результатів реалізації проектів фахових асоціацій, їх інформаційного забезпечення тощо;

- ◆ започаткувати щорічні семінари-практикуми з методики підготовки наукових матеріалів (доповіді, статті, монографії), що розраховані саме на молодих науковців, із залученням відповідальних редакторів, членів редколегій фахової преси для визначення вимог до підготовки наукових доповідей, статей як результатів НДР (вимог як з точки зору науковості, так і мовних, стилістичних, а також технічних вимог до оформлення тощо);
- ◆ порушити питання про надання співробітникам редакцій науково-практичних та науково-теоретичних фахових часописів статусу наукових працівників;
- ◆ національним бібліотекам, бібліотечним асоціаціям України активізувати співпрацю з засобами масової інформації щодо формування позитивного іміджу бібліотеки, бібліотечної професії зокрема;

- ◆ привернути увагу до необхідності негайної трансформації фахової освіти для забезпечення галузевих бібліотек країни спеціалістами відповідного фаху;
- ◆ редакціям фахових журналів: скоординувати роботу щодо висвітлення досвіду зарубіжних бібліотек за матеріалами іноземних періодичних видань з метою забезпечення повноти та систематичності інформування бібліотечної громадськості.

*Олена ВОСКОВОЙНИКОВА-ГУЗЄВА,
канд. іст. наук, с. н. с. НБУВ*

© О. В. Воскобойнікова-Гузєва, 2002

Інтеграція знань і професій у діяльності бібліотекаря

На круглому столі «Інтеграція знань і професій у діяльності бібліотекаря» (наук. кер. – Л. А. Дубровіна, д-р іст. наук, проф., директор Інституту рукопису НБУВ, і Т. Б. Паславський, заст. директора ЛНБ ім. В. Стефаніка НАН України; вчений секретар – М. К. Іваннікова, м. н. с. НБУВ) були представлені 20 доповідей і повідомлень. Вони були присвячені актуальним питанням розвитку інтеграційних процесів у професійній підготовці працівників бібліотек і кадровому складі бібліотечних фахівців у період трансформації великих наукових та спеціалізованих бібліотек у комплексні документально-інформаційні, науково-дослідні і культурні центри, що збирають, зберігають та використовують найрізноманітніші документальні та електронні ресурси, рукописну спадщину, твори друку та документи усіх видів та на усіх носіях інформації, що створюються в Україні. Були відзначені стійкі інтеграційні процеси, що характеризують розвиток структури і функцій сучасної наукової бібліотеки, підвищення її ролі в суспільстві. Обговорені суперечності між потребами сучасного суспільства у високоосвіченому бібліотечному персоналі, широкому спектрі професій у бібліотеці та реальним станом професійної підготовки бібліотекарів у профільних вищих навчальних закладах; шляхи розвитку інтеграції знань у діяльності бібліотекаря.

Відбувся обмін досвідом між представниками спеціалізованих наукових бібліотек щодо організації співпраці між бібліотекарями та спеціалістами різних галузей знань, зокрема слід відзначити цікаве повідомлення Г. А. Войцехівської, директора Державної наукової архітектурно-будівельної бібліотеки ім. В. Г. Заболотного, та С. В. Артамонової, канд. пед. наук, ученого секретаря цієї бібліотеки, про досвід їхньої бібліотеки у галузі співпраці із фахівцями щодо збереження

вітчизняної архітектурно-будівельної спадщини, підготовки читацьких конференцій, видання спільних наукових та науково-інформаційних праць, про заходи з підвищення кваліфікації кадрів.

Низка доповідей розкривала специфічні особливості у підготовці фахівців та їх професійного вдосконалення щодо напряму біографічних досліджень та біобібліографічної діяльності в НБУВ, необхідності перегляду методів евристичної діяльності бібліографів та біографістів. Серед доповідачів, зокрема, Т. В. Куриленко, канд. екон. наук, н. с. НБУВ, яка розповіла про методи аналізу бібліотечного фонду з метою пошуків біографічних видань у фондах бібліотек; С. М. Ляшко, канд. іст. наук, с. н. с. НБУВ, яка висвітлила питання використання рукописних фондів для створення реєстру імен «Українського біографічного словника»; О. М. Яценка, канд. іст. наук, с. н. с. НБУВ, який розповів про вимоги щодо професійних знань під час роботи з комп'ютерною базою даних «Національна біографістика». Деякі особливості роботи з фондами періодики на прикладі таких складних видань, як «Соціалістичний Київ», розкрито у доповіді М. І. Гончаренко, н. с. НБУВ, а «Губернських єпархіальних відомостей» – у доповіді Н. І. Мельник, канд. іст. наук, с. н. с. НБУВ.

Питання специфічної підготовки бібліотекарів для роботи з колекціями книжок та творів друку – інший напрям обговорення на круглому столі. Зокрема, роботу з картографічним матеріалом було розглянуто у виступі Т. Б. Паславського, заст. директора ЛНБ ім. В. Стефаніка НАН України, а інтеграційні процеси у професійній підготовці музейних та бібліотечних працівників – С. М. Міщука, керівника Житомирського навчально-консультаційного центру Міжнародного науково-технічного центру; специфічні знання бібліотекаря, який пра-